

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei.
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Într-o săptămână:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Nr. 1032/1924.

Comunicat oficial.

Sf. Sinod al Sfintei Biserici autocefale ortodoxe române, cu adresa Nr. 131 din 14 Martie a. c. ne comunică copia după adresa Ministerului Cultelor Nr. 39.667/1924 relativ la condițiunile de admisibilitate al exercitării cultului de către secte, precum urmează:

„Avem onoare a vă înștiința, că Ministerul Cultelor și Artelor cu Nr. 6176 a. c. în chestiunea sectelor a luat următoarele dispozițiuni:

a) Proselitismul nu se admite în principiu, turburând pacea cetățenilor;

b) propaganda religioasă de și este liberă nu va fi făcută așa ca să aducă jignire bisericilor existente;

c) numele predicatorului permanent în mod obligator va fi adus la cunoștința autorităților administrative locale, care va lua cunoștință, dacă persoanele se bucură de plenitudinea drepturilor cetățenești și n'au fost condamnate de către Justiție pentru vre-o crimă sau pentru vreunul din delictelor: fals, furt, înșelăciune, abuz de încredere, mărturie mincinoasă, atentat la bunele moravuri, delapidare de bani publici și rupere de sigilii, sau la o pedeapsă mai mare de 15 zile închisoare pentru orice delict prevăzut în Codul Penal;

d) se va aduce la cunoștință autorităților administrative locale localul destinat cultului precum și timpul exact în care se țin întrunirile de cult;

e) predicatorul oficial sau permanent este responsabil de toate actele săvârșite cu ocaziunea exercitării cultului;

f) pentru adunările de cult ale adventiștilor și baptiștilor nu este nevoie să se ceară

autorizație în fiecare caz, fiind suficientă îndeplinirea condițiilor de sub punctele precedente“.

Comunicând aceste dispozițiuni, poftim Onor. preoțime a controla cu rigoare propaganda sectarilor și despre toate abuzurile și abaterile dela aceste dispozițiuni să facă imediat arătare la pretura concernentă și să raporteze și protopopului tractual; iar dacă arătarea făcută n'ar avea rezultatul dorit, să se raporteze Consistorului.

Arad, la 5/18 Martie 1924.

Joan J. Rapp m. p.
Episcop.

Nr. 582/1924.

Comunicat.

Asociația de editură: «Uniunea culturală bisericească din Chișinău (Basarabia)», ne aduce la cunoștință, că a scos de sub tipar a doua lucrare «Șase cuvântări despre natură», traducere de P. S. Episcopul Nicodem.

Sunt foarte instructive, convingătoare și captivante asemănările dintre feluritele schimbări ale anotimpurilor și puterea dumnezească.

Cuvântările acestea pot sluji ca model pentru cuvântătorii noștri bisericești, mai ales pot fi întrebuințate cu succes pentru luminarea poporului și întărirea lui în puterea și credința lui Dumnezeu.

Le recomandăm Onoratei preoțimi cu toată căldura.

Costul e de 10 Lei exemplarul.

Arad, la 16/29 Martie 1924.

Joan J. Rapp m. p.
Episcop.

Concordatul.

Lumea românească a fost din nou alarmată de fantoma Concordatului.

Era pe cale să închee cu papa așa zisul Concordat, prin ce romano-catolicii dela noi, în număr de 3 milioane și ceva ar dobândi unele privilegii față de celelalte culte minoritare din patria noastră. Ne doare inima când trebuie s-o spunem că sub o căciulă cu romano-catolici se bagă și conaționalii noștri uniți și laolaltă dau cifra de mai sus. Lucrul acesta dureros l-a spus mai săptămânile trecute I. P. S. Mitropolitul Blajului, într'un interviu acordat ziarului Universul, care interviu a făcut senzațiile și la București și în restul țării.

I. P. S. Sa nici mai mult nici mai puțin, să pune sub protecția statului papal, indentificându-se întru toate cu Episcopii unguri, cu cari laolaltă prelații uniți n-au voit să între în biserica încoronării din Alba-Iulia.

Ca și atunci, zicem și acum că, concordatul nu va lua ființa căci n'avem lipsă de el. Și guvernul ori care va fi el, va ridica Țara în picioare și nu va putea să nu ție cont de sentimentele și voința ei.

Articolul 22 din constituția patriei noastre, cuprinde principiile generale ale relațiilor dintre stat și biserica dominantă, precum între stat și celelalte culte eterodoxe. România este stat liber și suveran pe destinele sale, și cu nici un preț nu poate închea concordate sau convenții, prin cari o putere străină să se poată ingeră în afacerile noastre interne. Altcum s'ar viola suveranitatea statului nostru. Țara noastră garantează libertatea cultelor. Atunci de ce să fie romano-catolici privilegiali față de protestanți sau alte religii?

Concordatele au avut rostul lor, când sta-

tele nu erau naționale și papalitatea era o putere politică îngâmfată și plină de despotism. Atunci Concordatul se închea între papă și domnitorul absolutic fără știrea poporului. Azi asemenea abuzuri nu se mai permit. De ce nu închee concordate Franța și Ungaria două state catolice? Țara noastră este ortodoxă. Papa să binevoiască a oblațul în alte părți.

Predică

pentru Duminica a treia a postului mare: a Crucii.

Intr'una a zilelor trecute pe un drum bătut și mult umblat trecea un călător cu un desagiu greu în spate; spinarea i-se încovoia, sudorile-i curgeau și-roaie deslipindu-se de pe fruntea-i brăzdată de vreme. E a treia zi de când cu dinții încleștați străbate adierele de primăvară. Amiazi trecuse binișor, soarele era spre scăpătate. Drumețul își aduse aminte de noapte. Orașul, ținta finală al drumului era departe; va trebui să-și caute conac de noapte în drum la vre-un salaș. Il împingea spre cale ura ce-i clocotea în piept și care cerea o răzbunare grozavă... Gânduri negre îl mânau nainte și-i dădeau puteri noi. Copleșit de astfel de gânduri ajunsese la răspântia, de la care trebuia să ia drumul ce ducea spre stânga. În amurgul serii se deslușeau două cărări, cea din dreapta juca în lucirea razelor palide-argintii a lunii ce tocmai își ridicase creștetul spre bolta cenușie. La întretăierea acestor două drumuri, dincolo de șanț, iarba fragedă chema parcă drumețul să-și odihnească oboseala pe firele ei primitoare. Ce bine se simți după ce ușorându-se de povară se trânti pe pajistea verde aburoasă. O liniște se adăposti pe nesimțite între fărâmațurile inimei sale zdrobite. Un zimbet binevoitor și iertător se desena pe fața-i până aci întunecată. „Am plecat să-mi adun ajutoare pentru răzbunarea și uite acum aci orice faptă josnică mi-se pare ridicol de mică în această vecinicie a lumii“ — se gândea el. — Seara într'aceste se lăsase deabinele, mii de făclii se aprindeau pe bolta cerească, luna cu fața ei deschisă îi zimbea în față și acest zimbet se reflecta și pe fața lui radioasă. Aruncă ochii spre stânga: ținta călătoriei sale pentru potolirea urei; se întoarce apoi spre dreapta încotro zărise luna atunci când sosise aci. Urmărind apoi calea percursă de astru pe boltă, ochii i-se pironesc pe un obiect ce se înălța pe colinioara la poalele căreia se adăpostise cu câteva ore nainte. Obiectul ce până aci îi rămânea totdeauna fără o însemnătate deosebită, îi atrase luarea aminte. Era o cruce. Câte Cruci de aceste n'a mai văzut el pe ici pe colea până acum? Acum însă, aci sub bolta încununată de stele, la poalele colinioarei pe vârful căreia se înălța Ea, ochii drumețului nostru se deschid tot mai tare privind-O, par'că

ar ieși din orbite — ori poate razele lunii îmbrăcau într-o aureolă pe Acela care a murit pe Dânsa pentru a-ne rescumpăra pe toți și aceasta schimbă pe călătorul nostru? Mănile, fără să voiască, i-se încleștară spre rugăciune, iar terminându-și ruga dreapta-i făcu instinctiv acelaș semn. Ochii își lăsară încet pleoapele, capul i-se plecă pe așternutul verde și adormi liniștit și împăcat; somn ce nu-l cuprinsese de când era copil nevinovat. Adormi cu fața senină în umbra Crucii.

Cu acest drumeț ne asemănăm și noi azi, după ce de două săptămâni pornim pe drumul nostru creștinesc pentru a vedea — după o cale de șapte săptămâni — și în anul acesta mărita Inviere a Domnului. Azi în Dumineca a treia a marelui post și noi poposim la o răspântie în umbra unei Crucii, doar azi serbăm Dumineca sfintei Crucii.

Se cuvine dar să ne dăm seamă de acest fapt și să ne aprofundăm cu gândul cercetând și simțind însemnătatea sfintei Crucii.

Fiindcă sf. cruce o facem cu trei degete ale dreptei simbolizând astfel trinitatea ființei lui Dumnezeu: Tatăl, Fiul, și sf. Duh, dați-mi voie să pun la temelie celor ce vor urmări trei petri fundamentale scoase de sub stâlpii pe cari se reazimă întreaga noastră credință.

Prima o găsim în sf. Evanghelie de azi, vorba Mântuitorului: „Cine vrea să vie după mine, să se lapede de sine și să-și ia crucea sa și să-mi urmeze mie“.

A doua a scot din gura celui mai mare Apostol al creștinismului: Sf. Ap. Pavel, care în Ep. c. Gal. c. 6. v. 14 zice:

„In ce mă privește, departe de mine gândul de a mă lăuda cu altceva decât cu *Crucea Domnului nostru Is. Cr.*“.

În fine al treilea razim pentru a putea medita împreună asupra însemnătății sfintei Crucii îl prind de pe buzele noastre cari întonează — scoțind din expresiva svetilnă:

„*Crucea* este păzitoarea a toată lumea, crucea podoaba bisericii... Crucea întărirea credincioșilor... și necuraților rană“.

Să luăm în rândul prin vorba Mântuitorului; ea ne spune clar, direct fără nici-un încunțor: acela care vrea să-mi urmeze mie, e neapărată nevoie să se lapede de sine, apoi să-și ia crucea sa și să vină după mine. În acest adevăr pe care voiesc să-l pun la temelie cunoașterii noastre să cer să fie subliniate două noțiuni: *să se lapede de sine* (cine vrea să-mi urmeze) și *să-și ia crucea sa*. Cine se poate lăpăda de sine, numai acela își poate lua crucea sa. Cu alte cuvinte acela care e în stare să-și lapede tot ce e trupesc, tot ce s'ar stăruie în urma poftei lui trupești ca necumpătarea, fățaria, minciuna, mândria scl., acela cine își ia povara păcatelor sale, cine simte tot greamântul faptelor lui rele săvârșite, cine cu căință și

lacrimi în ochi se îndreptează spre drumul scăpării și mântuirii — acela și-a luat crucea sa. Acela recunoscând viața-i păcătoasă de până aci, luându-și în spinare greumântul păcatelor lui stă gata să-și primească pedeapsa, ca apoi curat și neprihănit să poată începe o nouă viață creștinească — în umbra crucii.

Această *luare a crucii* ni-o clarifică și mai bine cuvintele Ap.-lui Pavel când zice că dânsul nu voiește să se laude cu alt fapt decât cu Crucea Dlui nostru Isus Hristos.

Mântuirea neamului omenesc s'a îndeplinit prin jertfa de pe cruce a Domnului. A luat asupra-și păcatele tuturor, a luat Crucea tuturor să fie răstignit pe Ea pentru toți... Astfel s'a împlinit dreptatea vecinică, dar s'a vădit totodată și nețărmurita iubire a Mântuitorului față de neamul omenesc. Această executare a pedepsei și îndeplinirea în acelaș timp a iubirii de oameni ne-o poate ilustra un exemplu. Nu de mult se făcu pomenire de fapta curioasă a unui judecător. Avea un prietin sincer, care căzu însă în păcat. La dezbaterea procesului prietinelui său nefeicit tocmai dânsul trebui să aducă sentința. Ii trase o pedeapsă strașnică: maximul posibil de amendă, atunci când știa că inculpatul nu e în stare să o solvească. După aducerea sentinței pași spre prietinelui său desperat și strângându-i mâna îi dete și suma la care îl asândi. Așadar și-a luat asupra-și pedeapsa, făcând îndeajuns și chemării lui de judecător în acelaș timp și îndatoririi lui de prietin.

Păcatele noastre aduc după sine pedepse și încă pedepse aspre. Mântuitorul luă asupra-și pedeapsa noastră. Ca înalt judecător ne judecă și ca atot iubitor ispășe singur pentru noi: se răstigne pentru păcatele tuturor El cel fără prihană. Luă crucea pentru noi toți.

În acest chip ajunse lemnul crucii să simbolizeze în acelaș timp dreptatea vecinică alături de iubirea divină. Cu aceasta se laudă Ap. Pavel că dânsul a înțeles și este pătruns de acest mare adevăr: talpa creștinismului. Dânsul nu se laudă cu alte mari rezultate ce le-a ajuns în privința lățirii Evangheliei la toată faptură, ci cu izvorul creștinismului: Crucea Domnului nostru Isus Hristos.

De aici urmează apoi activitățile speciale ale Sf-tei Crucii ca păzitoare a toată lumea, ca podoabă a bisericii, ca întărire a credincioșilor și rană netrebnicilor. Dacă fiecare, care voiește să fie aevărat creștin, va putea să-și ia crucea sa și să urmeze Mântuitorului, fiecare se va putea lăuda apoi întocmai ca sf. Ap. Pavel că alta mândrie nu are decât Crucea Domnului, care-l întărește, care îi dă puteri noi pentru viață, care-l allmentează cu forțe tinere și viguroase: izvorul nesecat de bunuri.

Uraganul ce-și începu deslănțuirea înainte cu 10 ani și care ridicase la suprafață nămolul, a produs o stare desechilibrată sufletească peste întreaga lumea. Cu un părâu bătut și străbătut până în adâncul lui

de o groaznică vijelie se poate asemăna starea actuală ce domnește numai în tinera noastră țară și aproape în toate statele peste cari a trecut acest viscol înfiorător. În toate țările culte se pun pe lucru elementele armoniei ca să apese iar în nămol putregaiul scos la suprafață, ce înveninează și elementele acele cărora societatea creștină le-ar putea încă lua folosul în lupta ei ce trebuie s'o ducă. Tinerimea, viitorul fiecărui popor se asociază sub un semn — al crucii — să lupte în rânduri încheiate cu toate armele posibile pentru a readuce iarăși vechea armonie, cinste, morală — adevorata lege creștinească; să înplănte iar Crucea la locul ei cuvenit. E drept că această cruce pentru ca să poată străbate prin nămolul și putregaiul păgân s'a întărit din adins la fiecare unghiu al ei, ca în această luptă de curățire și refacere, aplicând la nevoie chiar forța, să nu-și pângărească sfințenia ce o simbolizează.

Strângându-ne rândurile sub umbra sfintei Cruci, totți pătrunși de însemnătatea Ei vom fi în stare să ținem piept cu puvoii ce are în spate pe Mamon, ce azi cu un rânet înfiorător apasă tinerul piept al fragedei noastre Patrii.

Ca încheiere în-i exprim crezul învingerii:

Crucii Tale mă închin Cristoase și sfânta învierea Ta o măresc, cinstesc și aștept. Amin.

Arad, la 26 Martie 1924.

Caius Turicu, prof. la teol.

Urgia unionistă din județul Aradului și

Reacțiunea ortodoxă*)

(1834—35.)

— Introducere. —

Anul 1834 a fost un an de groză și de urgie nemai pomenită în analele diecezei Aradului în veacul XIX. În acel an s'au sufocat episcopia g. cat. din Oradea-Mare și administrația politică a județului Arad cu toate organele atârătoare de acești factori, ca să destrugă episcopia ortodoxă.

Furtuna unionistă începe, ca la comandă, îndată în primăvara anului 1834, și se deslănțuie, în aceeași vreme, aproape pe întregă întinderea diecezei, iar mai cu seamă în următoarele regiuni: pe Valea Murașului, apoi d'a-lungul Podgoriei și în ținutul Șebii și Deznei.

O privire geografică peste aceste teritorii ni

*) Pe baza informațiilor scoase din Arhivul Episcopiei ort. a Aradului. — Materialul privitor la Unirea din 1834 și reacțiunea ort. din 1835, e scos din fasciculul VI: 1835. — Celalalt material, din actele aceluiași arhiv, indicându-le din caz în caz. — Actele utilizate din Arhivul județului Arad le-am primit, în copie, prin bunăvoința și ostăneala părintelui Florea Codrean, capelan protopopesc în Arad, căruii îi exprim și aici mulțumirile mele.

spune la moment, că propaganda unionistă, care câștigase până atunci teren larg în Bihor, căuta expansiune și o punte de trecere, din sudul Bihorului, peste județul Aradului și peste corpul eparhiei ortodoxe a Aradului, tăindu-o în două, pentru a încopcia episcopia g. catolică din Bihor cu ținutul banatic, care pe atunci d'abia numără 4 parohii gr. catolice¹⁾ și eră supus și el episcopului g. cat. dela Oradea-Mare.

Propaganda însă avea în ținutul Aradului d'abia câteva puncte strategice, foarte îndepărtate de olaltă, ca tot atâtea parohii g. catolice: *Beliul* la sudul Bihorului, răsărind din influința domeniului de acolo al episcopiei latine din Oradea-Mare; *Hălmagiul* dela marginea vechiului Ardeal; orașul *Arad*, fără ca în careva din aceste comune să aibă gr.-catolicii majoritatea confesională. O aveau însă la *Măcăul* unguresc, unde se înfiripase o parohie g. cat. cătră sfârșitul veacului XVIII. Intre aceste puncte geografice trebuia acum, ca propaganda g. catolică să-și creieze o organizație a sa. În slujba acestei organizații avea să vină subminarea episcopiei ortodoxe dela Arad, prin răpirea satelor ei, între cari — după situația sa geografică — *Galșa* avea să fie un centru de seamă: de legătură și de propagandă, situat aproape la mijloc între celelalte puncte strategice existente, cari erau *Hălmagiul*, *Beliul* și *Aradul*. Astfel ajunge să se explice stăruințele episcopiei g. c. din Oradea — de atunci și până azi chiar! — și ale administrației politice de pe vremuri, de a consolida unirea în Galșa.

Pentru reușita acestei propagande, îndată cu sosirea primăverii anului 1834, agenți ai episcopiei g. catolice din Oradea-Mare încep a-și face apariția în episcopia vacantă a Aradului, cărmuită provizor de episcopul sârbesc dela Timișoara. Agenții ni sunt semnalati, din mai multe părți ale diecezei, ca fiind preoți g. catolici și încercând să ni ademenească preoții și poporul la unire. Aflând despre aceasta, episcopul-administrator Maxim Manuilovici cere (17 apr. 1834) intervenirea vicecomitetului comitatenz, pentru observarea legilor: de a se trata chestiunea trecerilor înaintea „deputațiunii“ sau comisiunii mixte, dar nu prin subterfagiul misionarilor de contrabandă. Totodată amenință, că la caz contrar va trebui să se adreseze locurilor mai înalte.

Impotriva machinațiunilor subverzive ale atărora propagandiști a intervenit și mitropolitul din Carloveș, la Viena, în 3 rânduri: la 23 și 29 mai și 7 iunie, după cum se vede din o scrisoare, ce i-o trimisese baronul Malonyay la 14 iunie din Viena. Mitropolitul cerea acum informații și mai concrete despre atari misionari g. catolici pe teritoriul episcopiei Aradului.

Dar pelângă acești „misionari“, lucrau în acelaș scop și administrația politică, dinpreună cu unii domni de pământ. Intre acești din urmă trebuie să dăm

¹⁾ Timișoara, parohie g. c. din 1735; Zăbranul din 1770; Izvinul și Chizdia din 1832.

loc de frunte familiei nemeșești *Salbeck* de Petriș pe Valea-Murășului, nemeșul *Török István* de Oradea-Mare, stăpân la Dezna și jur, și mai ales *contele Königsegg*, stăpân la Șebiș și pe satele din jur.

Mijloacele, cu cari s'au tulburat mințile popoului și chiar ale unor preoți, încă au fost felurite. Vom face cunoștință cu ele, succesiv, când vom desfășura lucrurile mai deaproape. Aci dăm numai o indicație: Expunerea noastră, o vom desface, pentru mai bună înțelegere, după regiunile indicate deja: Galșa și Târnova, Valea-Murășului și ținutul Șebesului și Deznei.

1. „Unirea” în Ținutul Galșa—Târnova.

Protopopul Gheorghe Chirilovici dela Galșa, încă la 23. martie 1834, semnală episcopiei niște mișcări, neobișnuite până atunci — „foarte mare turburare” — în Galșa. Un învățător dela Galșa, Sălăgian Nicolae, care a fost mutat de acolo „pentru nehrănicie”, nevrând să plece din sat, și-a cumpărat casă și s'a făcut perceptor de dare la sat. Acesta a primit dela preotul unit din Arad niște „*versuri tipărite*” „asupra sârbilor și românilor celor neuniți; cu acele poezii umblă, după preoție, prin sat și le cetește la casa satului. El îndeamnă oamenii să se facă uniți, „că la uniți nu plătesc la preot nimic”, și dacă se vor uni, vor fi „slobozi dă multe rele, adecă dejmă vor da la Domnie a zecea (parte) și numai 12 zile vor lucră la urbarie; și satu și pământurile nu să vor regulă (segregă) care (= cum) voește acum D. Bohuș a face”. De când Sălăgian Nicolae a trimis la Episcopul Vulcan doi oameni, cari au și întors de acolo, „aceste din sus arătate beneficiumuri mai tare le-au lătit”, Bohuș, domn de pământ peste Șiria și peste jumătate de Galșa aflând de acest lucru, pe Sălăgian l-a pus în lanțuri pe o vreme, ș'apoi l'a slobozit. Protopopul mai adaoagă, că tulburarea urzită în acest chip se face *nu într'atâta pentru unire (?) cât pentru dobândirea slobozeniilor făgăduite de Sălăgian și cei doi tovarăși, toți trei cei mai „prăpădiți în sat, carii n'au pita cea de toate zilele, aceia bucuroși se vor duce pela Oradea, pentru un zlot, doi”.* (Va urmă.)

Intrunirea

„Cercului religios Mândruloc” la Miniș.

Deșteptată însaș natura din letargia în carea a fost încătușată în cursul iernei extrem de grea, razele calde ale astrului străbat din când în când pâlcuri albe de nour și umplu de lumină spațiul ce-l pot cuprinde ochii noștri și dincolo, iar în sufletele noastre tresar emoții la privirea acestei primeniri din mijlocul naturei. Ferecați timp de trei luni într'un pesimism paralizator în urma multor privațiuni cari ne măreau suferințele, sufletele

noastre instinctiv așteaptă un motiv germinator. Cine n'a ascultat cu nespusă bucurie primul susur de părau din primăvară? Cine n'a fost fermecat de surisul florilor de primăvară cari răzbat din frunzele moarte? Ea, primăvara, poartă în sânul ei generatorii de energie, ea umple de farmec lumea, ea trezește speranțele, ea ne face dulce vieața și tot ea ne silește ca involuntar să ne plecăm genunchii înaintea tainicei puteri carea a creat aceasta frumseță și gigantică operă, și plini de admirație să preamărim pre Creatorul!

Copleșiți de asemenea impresii ne-am dus în mijlocul credincioșilor noștri din *Miniș*, în ziua de patruzeci de mucenici, zi carea pioșii creștini o serbează și acum cu atât mai vârtos, că este hranul sfintei lor Biserici. Promotori ai evanghelizării, în acestea timpuri de promiscuitate, am crezut și credem că misiunile noastre religioase au un profund și justificat înțeles în timpul de reculegere sufletească mai vârtos, acum în parisimi. Petrekerile sgomotoase înconjurată, frecventarea cuiburilor de rătăcirii și de otrăvire a moravurilor părăsite, creștinii cu dor așteaptă impulsuri dela factorii chemați din satele noastre pentru canalizarea vieții lor în sensul preceptelor din dreptmăritoarea noastră credință, pentru o luminoasă cale a reconstruirii morale, pentru un ascendent posibil cătră progresul cultural și pentru o emancipare economică din cătușele în cari au fost ținuti din timpuri imemorabile de cătră stăpânitorii acapărători de ieri-alaltăieri. Sunt acestea probleme, sub raportul necesităților colective a tuturor fiilor neamului nostru și deosebit a credincioșilor sfintei noastre Biserici, — cari trebuie să formeze cardinalele noastre preocupări, menite să aducă o pulsație mai viuă, mai pronunțată în toate direcțiunile și în consecință, să vedem cu ochii prosperitatea pe urma brazdei trasă de plugul nostru. Nouă, tuturor factorilor culturali din frumoasele noastre sate preterate prin încântătoarele văi și prin mănoasele câmpii ne incumbă datorința, ca aprinse să ținem candelile noastre și focul dragostei noastre să nu înceteze pentru aceasta creștinească și patriotică operă.

Toată suflarea, atrasă de sosirea noastră, a căutat să nu lipsească dela sfânta liturghie celebrată de cinci preoți sub pontificarea preotului *Iancu Ștefănuț*, președintele despărțământului, iar răspunsurile liturgice au fost date de corul școlarilor instruiți de învățătorul dela școala noastră confesională. Cântăreții din strane dau dovezi palpabile, că credincioșii noștri din aceasta comună sunt iubitori de

Biserică și pătruși de pietate creștinească. Inteligența din sat și din jur, ofițeri din eroica noastră armată potențau solemnitatea și solidarizarea lor în credință cu populația reoglindea reflexe de bucurie din fețele acesteia.

După priceasnă, preotul *Constantin Mihulin*, înconjurat de preoțimea celebrantă, își începe predica despre martiriul mučenicilor pentru credința lor creștină, de carea nu s'au lăpădat nici cu prețul vieții. În cursul cuvântării aduce mai multe exemple înălțătoare despre tăria credinței și îndeamnă pe credincioși, că precum nenumărații martiri ai credinței au preferat moartea, decât să părăsească credința lor, cu atât mai vărtos noi, în aceste zile mărețe pentru neam și țară, datori suntem să păstrăm aceasta credință moștenită dela vrednicii noștri înaintași cari n'au avut norocul să ajungă unitatea națională a întreg neamului românesc. Biserica și reprezentanții ei doresc să se înalțe la gloriosul pedestal la care s'a ridicat poporul românesc și-'și pune avântul tot mai înaripat pentru mărirea neamului și a patriei, idealul unui popor renăscut prin suprema lui jertfă.

După masă, în oarele postmeridiane, școala arhiplină de credincioși, bătrâni și mai tînări, o lume de femei și fete, încât nu mai era loc. După cântările și declamările copiilor, preotul *Ioan Ardelean* își ține conferința într'o cuvântare plastică după formă și figuri, despre munca carea singură e vieața și carea nobilitează sufletul omului căzut în urma păcatului strămoșese și în consecință osândit ca cu sudoarea feței sale să-și câștige pânea de toate zilele. Povestitor escelent sfinția sa, a captivat pe ascultători nu numai prin farmecul limbei înțeleasă de toți, dar mai vărtos prin exemplele din campania de războiu la care a luat parte ca preot militar. Recunoștința pentru frumoasa cuvântare a fost exprimată prin îndelungate aplause.

Preotul *Iancu Ștefănuț* relevează frumusețea odraslelor poporului din acest sat, cu ochii lor senini și schinteietori, mândrie a părinților și a noastră, de cari e păcat să ne lipsim.

Trece apoi la intensificarea producției, problemă carea trebuie să ne preocupe mai vărtos acum când țaranul nostru e făcut stăpân pe pământul, care-l lucră cu brațul său. O comparație cu alte țări ne dă trista icoană, că suntem în urmă, din care stare primitivă putem ieși numai prin primirea cunoștințelor probante dela oamenii chemați în ramura economiei carea și ea astăzi este o știință.

Invățătoria *Nicolae Cristea* vorbește de-

spre poezia poporană, ilustrată cu strofe din această literatură așa de aproape de sufletul poporului nostru, din care ies mulți cioplitori de stele necunoscuți.

S'au împărțit apoi broșura *I. P. S. Sale Mitropolit Primat, Dr. Miron Cristea*, scrisă contra alcoolismului și alte broșuri cu conținut religios și educativ, primită cu multă bucurie de poporul nostru de aici doritor de sănătoase îndrumări declarând, că creștinii din Miniș nu cercetează birturile, pentru cari virtuți noi le-am adresat cuvinte de laudă.

După conferință cercetând vr'o câteva familii de ale țaranilor noștri, credem să fi făcut o evanghelizare în mijlocul poporului carea să rămână în inima lui, pentru că mânați nu numai de o datorință de ordin pastoral, dar pătruși de dragostea pentru poporul din sânul căruia am ieșit și noi, aceasta mai vărtos va fi aflat un viu resunet și inimile lui.

Raportor.

Răspuns la cartea lui P. B. Bratu „Hristos și morale Vs. Comedii din Altare” de IGNATIE DIHOR preot, ort. rom. Zăbalț.

(Urmare.)

În seara cinei celei din urmă, înainte de a cădea în mâinile jidovilor, Isus frânge pâne „Mulțămînd” (I. Cor. 11, 24.), adecă binecuvântându-o (Matei 26, 26.), zice Apostolilor: „Luați mâncați acesta este trupul meu” și „Beți dintr'ua aceasta, aceasta este sângele meu”. (Mat. 26, 26—27). Cuvintele acestea nu pot avea alt înțeles decât că defapt pânea și vinul cuminecăturii sunt trupul și sângele real al lui Hristos. Astfel Hristos ar fi zis: Luați acestea ca semne ale trupului și sângelui meu. Isus însă accentuază anume că „Acesta este trupul” și „sângele meu”. Aceasta să vede și din cuvintele ce urmează: „carele să frânge pentru voi” și „carele pentru voi și pentru mulți să varsă pentru iertarea păcatelor”. Matei 26, 27.)

Pentru mântuirea noastră nu s'a frânt pe cruce pâne nici nu a curs vin, ci trupul și sângele lui Hristos; iar iertarea păcatelor noastre, ca urmare a împărtășirii nu o poate săvârși o bucată de pâne și un păhar de vin, ca simple semne, ci numai însuși Isus Hristos, care spune apriat: „Luați... spre iertarea păcatelor”. (Matei 26, 28; Luca 22, 19—20; Marcu 22, 55.)

D-le Bratu ești asemenea poporului jidoves, care se judecă întră sine, zicând: „cum poate acesta să-și deă trupul sau să-l mîncăm”, (Ioan 6, 52.) nu știi că înaintea lui Dumnezeu nimic nu este cu neputință. (Luca 1, 37.) Dacă a înviat pe Lazar din morți; dacă a înviat pe tînărul din Nain, a deschis ochii orbului și a prefăcut apa în vin, pentru ce nu

ar putea să facă și pâinea și vinul anume destinate pentru mântuire în trupul și sângele lui? Isus mai zice: „Eu sunt pâinea vieții. Părinții voștri au mâncat mană în pustia și au murit; aceasta este pâinea, care să coborât din ceriu; dacă mânâncă cineva din aceasta pâine, în veac va fi viu, și pâinea pe care eu voi da pentru viața lumii este trupul meu“. (Ioan 6, 47—51). Cum vom putea mânca trupul lui Hristos, dacă pâinea și vinul cuminecăturii, sunt numai semne, chipuri ale trupului și sângelui lui Hristos? El nu vine întră noi și nu petrece în lume în mod văzut și de aceia ne-a lăsat pâinea și vinul cuminecăturii pe cari prin puterea lui Dumnezeu le preface în însuși trupul și sângele lui Hristos. Apostolul Pavel zice: „Pentru că de câteori mâncați pâinea aceasta și beți păharul acesta moartea Domnului vestiți până când va fi venit“. (I. Cor. 11, 26.) Va să zică nu ori și ce pâne, nu ori și ce potir, ci unele anumite, cari sunt binecuvântate căci și Isus a binecuvântat pâinea și vinul, și zice: „aceasta să faceți întru amintirea mea“. (Luca 22, 19.) Apostolul asemenea zice, că numai acest păhar și această pâne vestesc moartea Domnului.

Dacă zici D-Ta în batjocoră la pagina 27, „în momentul sfințirii...“, la moment se va ridica dintr'o cocoroada sau pocal, nu numai într'un altar sacerdotal, ci în sute și mii de altare și iată Hristoșii cu adunările bisericești; te aflii în nemijlocita contra zicere cu cuvintele dela I. Corinteni 10, 15—18. „Judecați păharul binecuvântării pe care-l binecuvântăm nu este oare împărtășirea cu sângele lui Hristos? Pânea pe care o frângem nu este oare împărtășirea cu trupul lui Hristos? Pentru că o singură pâne este un singur trup suntem noi (toți) cei mulți; pentru că toți ne împărtășim dintr'o singură pâne“. Dacă zice Apostolul că noi cei mulți formăm un trup, adecă o biserică, apoi nime nu reflectează la înțelepciunea bolnavă pe care o arați D-Ta unei lumi.

Mai departe dacă D-Ta nu admiți săvârșirea cuminecăturii la altar, te aflii iarăș în contra zicere cu Sf. Script unde Isus însuș nu numai admite ci și poruncește ca să aducem daruri la (biserică) altar în cuvintele dela Matei 5, 23; unde zice: „Deci dacă aduci darul tău la altar și acolo îți vei fi adus aminte că fratele tău are ceva înprotiva ta lasă acolo darul tău înaintea altarului și mergi întâi, împacă-te cu fratele tău și atunci vino și adu darul tău“. Apostolul poruncește ca să se ferească de jertfele idolilor, de sânge și de celea zugrumate (Fapt. 21, 23), însă nu de jertfele creștine pe cari le poruncește Isus. Întru, cât văd că arați oarecare dușmănie față de altar, apoi se potrivesc cu D-Ta cuvintele lui Isus când muștră pe farisei cu cuvintele: „Nebunilor ce este mai mare darul sau altarul, care sfințește darul“. (Matei 23, 19). Hristos mai zice: „Cel ce se jură pe altar, să jură pe celea ce sunt deasupra lui și cel ce jură pe biserică, să jură pe cel ce locuște întrânsa“. (Matei 23, 17.) (Va urmă.)

INFORMAȚIUNI.

Deputați sinodali din cler. Joi în 14/27 Martie a. c. sau făcut alegerile deputaților din cler pentru Sinodul eparhial al diecezei noastre arădane. Aleși au fost protopresbiterii: *Mihaiu Păcățian, Dr. Gheorghe Ciuhandu, Dr. Teodor Botiș, Dimitrie Muscan, Traian Vățian, Dr. Dimitrie Barbu, Mihaiu Lucuția, Ioan Georgea, Florian Roxin, Cornel Lazar, Procopiu Givulescu, Fabriciu Manoilă, Gherasim Sârbu, Dr. Patriciu Țucra, Dr. Ștefan Cioroian* și preoți: *Iustin Monția, Constantin Lazar, Iuliu Bodea, Adam Groza și Gherasim Andru.*

Mulțumesc din inimă tuturor acolora, cari au asistat la înmormântarea iubitei și neuitatei mele soții

Terezia Mihuția născ. Jurian,

au depus pe coștiugul ei cununi și buchete de flori ori pe altă cale dând expresiune condolenței lor, au nizuit a-mi alina durerea nemărginită.

Alexandru Mihuția, profesor.

Dela Despărțământul Hălmașu al „Asociațiunii clerului A. Șaguna“

Nr. 4/1924.

Convocare.

Întemeiul §-lui 6. din Regulamentul pentru organizarea desp. convoc *Adunarea generală de primavară a despărțământului Hălmașu, pe zilele de Marți 26 Martie (8 Aprile) și Mercuri 27 Martie (9 Aprile) a. c.* la sediul despărțământului în școala primară de stat din localitate.

Programa: Ziua I.

1. La orele 9¹/₂ am. „Te-Deum“ în sf. biserică din loc.
2. La orele 10 am. Deschiderea adunării în școală.
3. Raport asupra activității pastorale a preoțimeii și a cercurilor religioase din desp. în 1923.
4. Dare de seamă (statistică) asupra activității despărțământului în 1923.
5. Raportul cassarului asupra plățirei cotizațiilor membrilor pe 1923; încăsarea celor pe 1924; înscriere de membri noi.
6. Raportul bibliotecarului despre biblioteca despărțământului.
7. Alegerea alor 2 delegați a-i desp. la viitorul Congres preoțesc.
8. Propuneri pentru organizarea, promovarea propășirii despărțământului și a vieții religioase-morale în cercurile religioase.
9. Propuneri din partea membrilor cari sunt a se înștiința cu 3 zile nainte.

După masă:

10. *Meditații sacre:* a „Trezirea conștiinței vino-vației și a părerii de rău pentru pacate“ text. Gala-teni IV. 4.) de preoți L. Iuga și Ilie Cristea.

11. „Puterea sf. Cuminecături“ (Galateni III. 20.) de protoiereul C. Lazăr.

12. La ora 4^{1/2} toți frați se marturisesc Duhovnicilor desp. în biserică.

Ziua II.

1. Sf. Liturghie nainte sfințită, celebrată în sobor; toți frați se cuminecă.

2. Predică: „Cum putem să urmăm lui Hristos“ (Marcu IV. 3.) de pr. St. Șerban.

3. Eventual s. Maslu comun.

După masă:

4. Conferență religioasă-morală: „Rătăciți“ de preot V. Giurgiu.

5. Distribuire de cărți religioase-morale din Biblioteca „*Ja și cetește*“ elevilor dela școala de ucenici din Hălmațiu.

6. Casele culturale și organizarea lor conf. liberă de pprezb. C. Lazăr.

7. Cuvânt de incheiere de prezidentul despărțământului.

Din ședința comit. desp. dela 14/27 Martie 1924.

Protoiereu C. LAZĂR, s. s.
preș. despărțământului.

Convocare.

În conformitate cu dispozițiunile §-lui 5 din „Regulamentul pentru organizarea despărțământelor“ a Asociației Clerului „Andrieu Șaguna“ convocăm *adunarea ordinară pe 2/15 Aprilie 1924* la centrul protopopiatului, cu următoarea ordine de zi:

In ziua primă:

1. Chemarea Duhului Sfânt la oarele 9 a. m;
2. Cuvântarea de deschidere a prezidentului;
3. Raport despre activitatea cercurilor religioase;
4. Raport asupra activității despărțământului;
5. Raportul cassariului și incassarea cotizații lor;
6. Alegerea douor delegați la congresul preoțesc;
7. Constituirea cercurilor religioase prin alegerea prezidentilor și a secretarilor.

8. În oarele postmeridiane: misiuni interne în sfânta Biserică, serviciu religios cu o cuvântare având textul: „*Cei ce sunt ai lui Hristos Isus, și-au răstignit firea pământescă împreună cu patimile și poftetele ei.*“ Gal. V. 24. Mărturisirea tuturor preoților.

In a doua zi:

9. Liturghie înainte sfințită în sobor și împărțirea tuturor dintr'un potir. Predică despre puterea sfințitoare a sfintei cuminecături în legătură cu textul: „*Iar viez, nu de acum eu, ci viează întru mine Hristos.*“ Gal. II. 20.

În internul nostru cu reflecte de lumină și se-

ninătate sufletească, ne vom re'ntoarce la căminurile noastre, pentru continuarea și împlinirea apostolatului în mijlocul credincioșilor noștri, coborând și în inimile lor împărăția lui Dumnezeu.

Arad, din ședința comitetului despărțământului ținută la 14/27 Martie 1924.

Iancu Ștefănuț,
prezident.

Dr. Ioan Felea,
secretar.

POȘTA REDACȚIE.

Părintele Draia. Să facem distincție, eu nu am scris în articolul înpricinat de Sf. Ta despre Stamatia ca persoană, căci nici nu-l cunoșteam. Ci am scris despre poeziile sale, cari de fapt au un fond religios pronunțat și ar fi bine ca să fie imitat și de alți poeți. Că autorul nu ar simți cu ceea-ce a scris, asta e altă chestie; o știe Dzeu.

Dlui I. Biserica și Școala, este redactată exclusiv de redactorul ei, pe răspunderea sa proprie și fără nici o ingerință.

Titlul îi indică programul. Articoli neiscăliți sau fără indicarea altei persoane, sunt ieșiți din peana dânsului.

Nr. 554/1923.

Publicație.

În baza incuviințării v. Consistor diec. din Arad Nr. 2719/1923 și aplacidarea Ocolului silvic din Șebiuș, se vor vinde pe calea licitației publice 74 (șaptezeci și patru) fire de stejar (goron) în grosime dela 30 - 70 cm. mare parte lemne de construcție, din pădurea bisericeii din *Cristești* pprezbiteratul Hălmațiu.

Licitația se va ținea în *ziua de Joi 4/17 Aprilie 1924, orele 2^{1/2} dm. în școala de stat deacolo.*

Prețul strigării face Lei 22,000. Amatori nainte de începerea licitației vor depune cauție de 10% din prețul desus; după terminarea licitației îndată se va incheia contract cu cumpărătorul, care a oferit mai mare preți, care contract pentru dânsul e valabil imediat după subscriere, iar pentru comuna bisericească după aprobarea lui prin Consistorul diecezan din Arad.

Se obsearvă, că pădurea e aproape de Hălmațiu și în comuna Cristești, fiind tren industrial, lemnele se pot transporta la gară Hălmațiu, eventual cu acel tren.

Informațiuni detaliate se pot prim la oficiul pprezb. în Hălmațiu.

Comitetul parohial ort. rom. din Cristești.

In conșelegere cu: *Cornel Lazăr*, s. s. pprezbiterul Hălmațiu.

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial
Censurat: **Prefectura Județului.**